

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**ЗАКОНОВА РАМКА И
СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
И ОБУЧЕНИЕ**

**ОБУЧЕНИЕ ЧРЕЗ РАБОТА (ДУАЛНА
СИСТЕМА НА ОБУЧЕНИЕ)**

гр. Шумен, 04.10.2016 г.

Основни политически документи:

Закон за професионалното образование и обучение - изм., бр. 59 от 29.07.2016 г., в сила от 01.08.2016 г.

Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение 2015-2020 - приета с Решение на МС на 22.10.2014 г.

План за действие за 2015-2017 г. в изпълнение на Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение, приет с Решение на МС от 03.07.2015 г.

Закон за предучилищното и училищното образование - обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г..

Наредба № 2 от 13.11.2014 г. за условията и реда за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, обн., ДВ, бр. 96 от 21.11.2014

- въвежда механизми за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и самостоятелно учене

Наредба № 2 от 8.09.2015 г. за осигуряване на качество на професионалното образование и обучение (обн., ДВ, бр. 70 от 11.09.2015 г.)

– урежда условията и реда за разработване на вътрешна система за осигуряване на качеството на професионалното образование и обучение (ПОО) в институциите по чл. 9, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение

Наредба № 1 от 8.09.2015 г. за условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение), (обн., ДВ, бр. 70 от 11.09.2015 г.)

- регламентира функциите на всички участници в обучението чрез работа (дуално обучение) – работодатели, обучаващи институции, наставници, учители-методици, обучавани (ученици и лица над 16 г.,) условията и редът за организиране и провеждане на обучението, оценяването и удостоверяване на обучението чрез работа

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**ЗАКОН ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
И ОБУЧЕНИЕ (изм. и доп., бр. 59 от 29.07.2016
г., в сила от 1.08.2016 г.)**

Цел на ЗИД на ЗПОО:

синхронизиране с текстове в Закона за
предучилищното и училищното образование, **без**
да се уреждат нови концептуални моменти
(§ 32 от преходните и заключителните разпоредби за
привеждане на ЗПОО в съответствие с ЗПУО)

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НОВИ МОМЕНТИ

По отношение на:

- **институциите**
  - **съдържанието**
  - **организацията**
  - **управлението**
  - **прецизиране на текстове и понятия**
-

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА НА ПОО

- професионални гимназии
- училища по изкуствата
- спортни училища
- специални училища – възпитателни училища интернати (ВУИ) и социално-педагогически интернати (СПИ)
- професионални колежи
- центрове за професионално обучение

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Училища, които може да осъществяват ПОО

- **обединени училища** - обучение за придобиване на I СПК или за придобиване на квалификация по част от професия
- **средни училища**
- **специални училища** - за ученици със сензорни увреждания
- **профилирани гимназии**
- **вечерни училища**
- **училища към местата за лишаване от свобода**
- **духовни училища** - когато осигуряват ПП в направление “Религия”
- **центрове за специална образователна подкрепа** - обучение за придобиване на I СПК или за придобиване на квалификация по част от професия

Обучение за придобиване на професионална квалификация могат да осъществяват **министерства, общини, висши училища, университетски и многопрофилни болници, организации на работодатели, организации на работници и служители и отделни работодатели**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Промени по отношение на институциите **в системата на ПОО**

- **Урежда се възможността освен професионалните гимназии и училищата по изкуствата и спортните училища да осъществяват професионално обучение за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация**
  - **Уреждат се статутът, условията и реда за откриване, преобразуване, промени и закриване на професионалните колежи**
-

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Промени по отношение на съдържанието на ПОО

- определени са целите, съдържанието и характеристиките на видовете професионална подготовка посредством промени в структурата и съдържанието на рамковите програми за професионално образование и за професионално обучение
- регламентирани са изискванията за разработване на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии, рамковите програми, учебните планове и учебните програми
- променено е съотношението на теоретичното и практическото обучение в полза на практическото обучение, в т.ч. и на практиката в реална работна среда
- разширява се обхватът на местата за провеждане на практическо обучение

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РАМКОВИ ПРОГРАМИ

- РАЗШИРЯВА СЕ СПЕКТЪРЪТ ОТ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СТЕПЕНИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ ОТ УЧЕНИЦИ И ОТ ЛИЦА, НАВЪРШИЛИ 16 Г., С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ХОРИЗОНТАЛНА И ВЕРТИКАЛНА ПРОХОДИМОСТ В СИСТЕМАТА НА ПОО:
- въвеждане промени в програми Б за начално и продължаващо професионално обучение с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация
- промени в изискванията за придобиване на професионална квалификация, регламентирани с рамковите програми за ученици и за лица, навършили 16 години – входящо минимално образователно и квалификационно равнище, продължителност на обучението и изходящо образователно и квалификационно равнище

ТЕОРИЯ - ПРАКТИКА

За практическо обучение - най-малко:

- 70 на сто от отрасловата и специфичната професионална подготовка – за професиите с първа степен на професионална квалификация;
  - 60 на сто от отрасловата и специфичната професионална подготовка – за професиите с втора степен на професионална квалификация;
  - 50 на сто от отрасловата и специфичната професионална подготовка – за професиите с трета и четвърта степен на професионална квалификация
-

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Промени по отношение на управлението на системата на ПОО

- **РАЗШИРЯВАТ СЕ ПРАВОМОЩИЯТА НА МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА ОТНОСНО:**
  - утвърждаване със заповед държавния план-прием и допълнителния държавен план-прием за неспециализирани училища с национално значение, които осъществяват професионално образование и обучение, както и броя на местата за обучение в държавните професионални колежи и държавните центрове за професионално обучение, за които е финансиращ орган
  - утвърждаване на типовите учебни планове по специалности от професии в съответствие с изискванията на ЗПУО
  - поддържане на публичен регистър на професионалните колежи и осъществяване на контрол върху дейността им
- **ДОПЪЛВАТ СЕ ФУНКЦИИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОТКРИВАНЕТО, ПРЕОБРАЗУВАНЕТО, ПРОМЯНАТА И ЗАКРИВАНЕТО НА ОБЩИНСКИТЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ ГИМНАЗИИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ КОЛЕЖИ, КАКТО И НАЗНАЧАВАНЕТО НА ДИРЕКТОРИ НА ОБЩИНСКИТЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ КОЛЕЖИ**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Обучение чрез работа (дуална система на обучение)

- Специфична форма на професионално обучение за придобиване на професионална квалификация и се организира въз основа на партньорство между един или няколко работодатели и институция за ПОО (професионална гимназия, професионален колеж, ЦПО)
- Провежда се за обучение по професии и специалности от Списъка на професиите за ПОО по чл. 6, ал. 1 от ЗПОО

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Наредба № 1 от 8.09.2015 г. за условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение), (обн., ДВ, бр. 70 от 11.09.2015 г.)

- регламентира функциите на всички участници в обучението чрез работа (дуално обучение) – работодатели, обучаващи институции, наставници, учители-методици, обучавани (ученици и лица над 16 г.) условията и редът за организиране и провеждане на обучението, оценяването и удостоверяване на обучението чрез работа

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА 2015-2017 г. в изпълнение на Стратегията за развитие на ПОО в Р България

По приоритетно направление на въздействие *ЗАСИЛВАНЕ УЧАСТИЕТО И ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ВСИЧКИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАДРИ С НЕОБХОДИМАТА ЗА ИКОНОМИКАТА КВАЛИФИКАЦИЯ*

Мярка 1. Активизиране включването на социалните партньори в системата на ПОО и Дейност 7. Изпълнение на мерки и проекти за провеждане на практическо обучение в реална работна среда, вкл. обучение чрез работа (дуално обучение) от учебната 2015-2016 г. има следните проекти:

- **Швейцарска подкрепа за въвеждане на елементи на дуалното обучение в българската образователна система - проект „Домино“ (Дуално образование за модерните изисквания и нужди на обществото)**
- **Пилотен австрийски проект „Дуално обучение в България“**
- **Пилотен Проект по заявка и с финансиране от българския бизнес с представени фирми от Сдружение на предприемачите в гр. Панагюрище - по 4 професии с 6 специалности от различни професионални направления**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ШВЕЙЦАРСКА ПОДКРЕПА ЗА ВЪВЕЖДАНЕ ПРИНЦИПИТЕ НА ДУАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ В БЪЛГАРСКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СИСТЕМА (2015 - 2019)

ОСНОВНА ЦЕЛ

Създаване на модел и изграждане на капацитет за прилагане на принципите на учене чрез работа в българското професионално образование

Година	Професии	Училища	Клас / професия	Ученици
2015	2	3	2	240
2016	2	3	2	240
2017	2	3	2	240
2018	2	3	2	240
2019	2	3	2	240
Total	10	15	10	1200

ОСНОВНИ ИНСТИТУЦИИ

- Швейцарска агенция за развитие и сътрудничество
  - Национално координационно звено (НЗК)
  - Екип за управление на проекта
  - Държавни институции: МОН, МТСП, МИ, НАПОО
  - Швейцарски федерален институт за професионално образование и обучение
  - Българо-швейцарска търговска камара
  - Браншови/работодателски организации
  - Професионални училища
  - фирми/компаниии/предприятия
-

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

КАК СЕ РАБОТИ ПО ПРОЕКТ **ДОМИНО**

- **ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА УСТОЙЧИВИ ПАРТНЬОРСТВА, С ЯСНО ДЕФИНИРАНИ РОЛИ И ОТГОВОРНОСТИ, ПО ТРИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИ НА ФОРУМА ЗА ДУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ ПРОФЕСИИ**
  - **УЧАСТИЕ В СЕМИНАРИ НА УЧИТЕЛИ И СПЕЦИАЛИСТИ ПО ПРОФЕСИЯТА ОТ ФИРМИТЕ**
  - **ИЗГОТВЯНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОНЕН ПРОФИЛ**
  - **ИЗГОТВЯНЕ НА УЧЕБНИ ПРОГРАМИ НА БАЗА КВАЛИФИКАЦИОННИЯ ПРОФИЛ**
  - **ОБУЧЕНИЯ НА УЧИТЕЛИ И НАСТАВНИЦИ**
  - **СТАРТ НА УЧЕБНАТА ГОДИНА**
-

РОЛЯ НА УЧИЛИЩЕТО

- поддържа връзка с фирмата
  - съвместно с работодателя изготвя критерии за разпределение на учениците в отделните фирми
  - съвместно с фирмата провежда изпитите за професионална квалификация
  - изготвя съвместно с фирмите програма за практическо обучение, съобразена с квалификационния профил на професията
-

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РОЛЯ НА РАБОТОДАТЕЛЯ

- изготвя съвместно с училището **програма за практическо обучение** във фирмите
- осигурява участието на избран от фирмата **наставник** (1 на всеки 5 ученици) в обучения, които се провеждат от швейцарски експерти
- поддържа връзка с училището
- осигурява **възнаграждения** на обучаемите (90% от минималната работна заплата съобразно изработеното време; 7 часов работен ден)
- осигурява **реално работно място**
- осигурява **1 наставник** на всеки **5 обучаеми**
- участва в комисиите за провеждане на **изпити** за придобиване на професионална квалификация

Какво се покрива от бюджета на проекта

- **семинари за изготвяне на учебна документация – наем на помещения, настаняване, храна и транспорт на участниците**
- **обучения на учители и наставници**
- **дребно оборудване за училищата**
- **застраховки на учениците**
- **изработване на учебни материали и помагала в училищата**
- **стипендии за учениците от 9 и 10 клас и при необходимост от 11 клас, 1ви срок**
- **разходи за публичност**
- **административни разходи**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАПРЕДЪК ПО ПРОЕКТА

№	година	Професия/Специалност
1	2015	Машинен техник - ЦПУ машини
2	2015	Технолог млекопреработване
3	2016	Електрообзавеждане на производството
4	2016	Газов техник
5	2016	Готвач
6	2017	Автомобилна мехатроника
7	2017	Промислена електроника
8	2017	Мебелно производство

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАПРЕДЪК ПО ПРОЕКТА

РЕЗУЛТАТИ	2015/2016	2016/2017	ПЛАН ДО 2019
ПРОФЕСИИ	2	3	10
УЧИЛИЩА	2	15	15
КЛАСОВЕ /ПАРАЛЕЛКИ/	4	15	20
УЧЕНИЦИ	81	285	1200
ФИРМИ-ПАРТНЬОРИ	5	49	-----
УЧИТЕЛИ	13	36	100 (120)
НАСТАВНИЦИ	11	60 (пл)	240 (300)
ЕКСПЕРТИ ДУАЛНО ОБР-Е	9	8 (пл)	30

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ

*Варна, Търговище и Банкя не формираха паралелки за дуално образование

РИСКОВЕ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- **НЕДОВЕРИЕ НА БИЗНЕСА**
  - **НЕДОВЕРИЕ НА УЧИЛИЩНИ ДИРЕКТОРИ**
  - **ЛИПСА НА ДОВЕРИЕ МЕЖДУ УЧИЛИЩА И КОМПАНИИ**
  - **ПРИТЕСНЕНИЯ НА УЧЕНИЦИ И РОДИТЕЛИ**
  - **ПРИТЕСНЕНИЯ НА УЧИТЕЛИ**
  - **НЕПОЗНАТА СИСТЕМА ЗА ПРЕДПРИЕМАЧИТЕ В БЪЛГАРИЯ**
  - **НЕДОСТАТЪЧНА АКТИВНОСТ НА НА МЕСТНИТЕ ВЛАСТИ И НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ/КАМАРИ/АСОЦИАЦИИ**
-

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ реформа на професионалното образование, използвайки швейцарския модел с цел доближаването му до нуждите на бизнеса
- ✓ създаване на възпроизвеждащ се модел, който може да се приложи в много училища и за много професии
- ✓ използване на структурните фондове на ЕС (2015-2020) за разширяване обхвата на проекта
- ✓ създаване у учениците на умения и компетенции, необходими за успешната им реализация на пазара на труда

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

отдел “Професионално образование и обучение”

Министерство на образованието и науката

r.kostadinova@mon.bg
